

Mitkä ovat mielestänne Yhdenvertainen Suomi -ohjelman kolme keskeisintä tavoitetta, joihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota?

- Tunnistetaan ja puretaan yhteiskunnan eriarvoistavia rakenteita
- Puututaan vihapuheeseen systemaattisella toiminnalla ja yhteistyöllä
- Kehitetään rasismiin liittyvää tutkimusta ja tiedonkeruuta

Mitkä ohjelman toimenpiteistä ovat olleet erityisen hyödyllisiä?

Yhdenvertainen Suomi -ohjelma on vielä kesken, eikä sen kaikkia toimenpiteitä olla varmastikaan vielä päästy arvioimaan kunnolla. Ohjelma on sikäli myös hankala hahmottaa, koska kaikkia hankkeita ei olla avattu tai julkistettu tavoilla, jotka saavuttaisivat kansalaiset tai edes aktiiviset kansalaistoimijat. Toimenpiteiden todellista vaikuttavuutta onkin hankala arvioida ilman saatavilla olevaa dataa tuloksista. Erityisesti jos ensimmäisen ohjelman toimenpiteistä luodut materiaalit on poistettu julkisesta verkosta.

Moni toimintaohjelman toimenpide vaikuttaa kuitenkin hyvältä alulta. Näitä toimenpiteitä ovat mm.:

- Parannetaan valtioneuvoston sisäistä koordinaatiota rasismiin ja syrjinnän torjunnan tehostamiseksi (s. 59).
- Parannetaan valtioneuvoston sisäistä koordinaatiota rasismiin ja syrjinnän torjunnan tehostamiseksi (s. 60). Etenkin toimenpiteet 7, 8, 10, 11 ja 13.
- Työelämän monimuotoisuutta lisätään suunnitelmallisesti ja rekrytointisyrjinnän torjunnan keinoja vahvistetaan (s. 62). Erityisesti toimenpiteet 19, 23, 25 ja 26.
- Edistetään syrjimättömyyttä lainvalvonnassa ja vahvistetaan lainvalvontaviranomaisten kykyä tunnistaa viharikokset ja puuttua niihin (s. 63).
- Lisätään opettajien ja muun kouluhenkilökunnan osaamista antirasistisesta kasvatustyöstä (s. 65).
- Edistetään systemaattista tiedonkeruuta rakenteellisesta rasismista ja syrjinnästä sekä sen vaikutuksista yhteiskunnalle ja vähemmistöryhmille (s. 66).

Moni toimenpide on kuitenkin ollut kampanjaluonteinen, eikä ole siksi voinut toimia laajemmin muuttamaan rakenteita sen syvällisemmin. Painotammekin sitä, että suunniteltuja ja aloitettuja toimenpiteitä tulisi jatkaa pitkäkestoisesti ja asianmukaisesti seuraten. Yksi Yhdenvertainen Suomi -toimintaohjelman tärkeimmistä hyödyistä on ollut datan tarpeen tunnistaminen ja ensimmäiset askeleet sen keräämiseksi. Peräänkuulutamme antirasismiin läpileikkaavaksi näkökulmaksi kaikkeen tekemiseen ja toivoisimme sen olevan tulevaisuudessa kiinteä osa valtion toimintaa kaikilla sen tasoilla, ja erityisesti niillä tasoilla, joilla on valtaa puuttua perusoikeuksiimme, esimerkiksi poliisilla ja poliisiin rinnastettavilla viranomaisilla.

Mitä muita asioita haluatte nostaa esille yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa?

Olisi syytä nostaa esille miten rasismi kontekstualisoidaan. Monesti Suomessa rasismi nähdään nk. monikulttuurisena ja maahanmuuttajaongelmana, mutta tosiasiaassa myös täysin monokulttuuriset, ruskeat Suomessa syntyneet suomalaiset tai ruskeat Suomeen adoptoidut kokevat samalla tavalla rasismia kuin rodullistetut maahanmuuttajat. Toisekseen olisi hyvä myös ymmärtää moniperustaisen syrjinnän vaikutukset. Syrjinnän vaikutukset kasautuvat ja vaikuttavat eri tavoin eri ihmisiin, ja on myös tärkeää huomata että monet toimenpiteet, kuten esimerkiksi syrjäytymisen estäminen tai työllisyyden parantaminen, voidaan tehdä myös antirasistisesti kun tunnustamme eri syrjinnän tasot ja muodot. Esimerkiksi mustat musliminaiset kokevat eri tavalla rasismiin ja seksismiin vaikutukset kuin aasialaismiehet, vaikka molempiin ihmisryhmiin kohdistuu rasismia. Kolmanneksi olisi myös tärkeää huomata rasismiin monenlaiset mekanismit: näkyvä rasismi ei ole rasismiin ainoa muoto, vaan se vaikuttaa rakenteissa ja käytännöissä. Esimerkiksi kenelle toimenpiteitä suunnataan valtion taholta ja keihin kohdistuu epäsuhteessa eniten haittaa valtion toimista? Rasismi ei ole aina siis eksplisiittistä, vaan se voi olla hyvinkin huomaamatonta, tahatonta ja hienovaraista.

Suomen historian ensimmäisestä rasismiin vastaisesta toimenpideohjelmasta on arvokasta oppia, että rasismiin on puututtava kokonaisvaltaisesti ja läpileikkaavasti yhteiskunnan eri osa-alueilla. Rakenteellista rasismia purkavien valtiotason toimenpiteiden lisäksi on tärkeää kiinnittää huomiota myös ruohonjuuritason toimijoiden tukemiseen esimerkiksi tunnistamalla paremmin ja puuttamalla voimakkaammin vihapuheeseen ja maalittamiseen. Koska rasismi itsessään on laajaa ja esiintyy monilla eri tavoilla, täytyy siihen kohdistuvien toimenpiteiden olla myös laajalla skaalalla.